

Nasljedno pravo — sudska praksa Bosne i Hercegovine (1. dio)

Član 103. stav 2. Zakona o nasljeđivanju

TESTAMENT JE FORMALNI AKT I OD TOGA NEMA ODSTUPANJA.

STOGA SE NE MOŽE SMATRATI VALJANIM TESTAMENTOM FOTOKOPIJA TESTAMENTA, JER TAKVO PISMENO – FOTOKOPIJA, ZA KOJE SE TVRDI DA JE TESTAMENT ZAVJEŠTALAC NIJE SVOJERUČNO NI NAPISAO NI POTPISAO.

AKO JE ZAVJEŠTALAC SVJESNO UNIŠTIO ORIGINALNI TESTAMENT ONDA JE ON TIME TESTAMENT I OPOZVAO (ČLAN 103. STAV 2. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU), A AKO JE TESTAMENT UNIŠTEN SLUČAJEM ILI RADNJOM NEKE DRUGE OSOBE, IZGUBLJEN, SAKRIVEN ILI ZAMETNUT POSLIJE SMRTI ZAVJEŠTAOCA ILI PRIJE NJEGOVE SMRTI, ALI BEZ NJEGOVOG ZNANJA, ZAINTERESOVANA OSOBA MOŽE DOKAZATI DA JE TESTAMENT POSTOJAO, DA JE UNIŠTEN, IZGUBLJEN, SAKRIVEN ILI ZAMETNUT, DA JE BIO SASTAVLJEN U OBLIKU PROPISANIM ZAKONOM, DA JE IMAO SADRŽAJ ONOG DIJELA TESTAMENTA NA KOJI SE POZIVA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 68 0 P 002462 16 Rev od 19.01.2017. godine).

Paragraf 948. OGZ

NEBLAGODARNOST KAO RAZLOG ZA OPOZIV UGOVORA O POKLONU, MORA BITI UČINJENA LIČNO OD POKLONOPRIMCA, ZBOG ČEGA TUŽBA ZA OPOZIV POKLONA OD STRANE POKLONODAVCA MORA BITI USMJERENA PREMA POKLONOPRIMCU.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 46 0 P 031509 14 Rev od 28.02.2017. godine).

Član 35. Zakona o nasljeđivanju

POTOMAK OSTAVIOCA IMA PRAVO ZAHTJEVATI DA SE IZ OSTAVINE IZDVOJI DIO KOJI ODGOVARA NJEGOVOM DOPRINOSU U POVEĆANJU VRIJEDNOSTI OSTAVIOČEVE IMOVINE, NEOVISNO OD TOGA DA LI JE OVAJ NJEGOV DOPRINOS NASTAO U VRIJEME KAD NIJE ČLAN DOMAĆINSTVA OSTAVIOCA. ŽIVLJENJE U ZAJEDNICI SA OSTAVIOCEM PREDSTAVLJA ŠIRI OBLIK OD ŽIVLJENJA U ZAJEDNIČKOM DOMAĆINSTVU.

Iz obrazloženja:

Za izdvajanje imovine u smislu citirane odredbe člana 35. Zakona o nasljeđivanju potrebno je postojanje slijedećih pretpostavki: (1) da su ostaviočevi potomci živjeli u zajednici sa ostaviocem; (2) da su oni ostaviocu svojim trudom

zaradom ili na drugi način pomagali u privređivanju; (3) da je njihovo zajedničko privređivanje sa ostaviocem imalo kao rezultat povećanje vrijednosti ostviočeve imovine.

Za razliku od drugostepenog suda, pravilno je prvostepeni sud ocijenio da za ostvarenje prve pretpostavke nije potrebno da su potomci sa ostaviocem živjeli u zajedničkom domaćinstvu. Življenje u zajednici predstavlja širi oblik zajedničkog života od zajedničkog domaćinstva. Ovaj revizijski sud prihvata pravilnim pravni stav prvostepenog suda, a uvažavanjem svih okolnosti i prilika ostavioca i potomaka, da je tužiteljica dokazala da je postojala zajednica privređivanja između nje i ostavioca u vrijeme gradnje stambenog objekta u Neumu. Ovo, imajući u vidu utvrđene činjenice da je tužiteljica pomagala ocu u privređivanju sa svojim suprugom, da je ona bila zaposlena, da se to pomaganje sastojalo u tome da je pribavila materijal za etažu iznad prizemlja (kompletno vanjsko zidanje i salijevanje ploče), plaćala majstore, pomagala i svojim radom, spremala hranu radnicima, autom prevozila, opremila i namjestila stan od 55,43 m² na toj etaži sa zasebnim ulazom i nakon rata taj stan adaptirala. Prigovori revidenta da je presuda zahvaćena povredom odredaba prničnog postupka kroz navode da sud ne daje objašnjenje o kakvoj zajednici života se radilo nisu osnovani (čl. 209. u vezi sa čl. 191.st. 4. ZPP). Ovo, jer prvostepeni sud je jasno naveo: „...u konkretnom slučaju tužiteljica sa ostaviteljem je bila u zajednici u smislu zajedničkog privređivanja radi gradnje stambene kuće u Neumu“ (str. 10, predzadnji pasus). Primjena odredbe člana 35. Zakona o nasljeđivanju je moguća i u slučaju kada je zajednica, koja je postojala između ostavioca i njegovih potomaka, nije trajala do konca ostaviočeva života, već je prestala izvjesno vrijeme prije njegove smrti, ako su ostvarene ostale pretpostavke koje se traže za izdvajanje imovine u korist potomaka. Prvostepeni sud je osnovano zaključio da su ostvarene ostale pretpostavke. Tužiteljica je dokazala da je pomaganjem za vrijeme postojanja zajednice privređivanja sa ostaviocem, u gradnji etaže iznad prizemlja i stana na toj etaži površine 55,43 m², imalo za rezultat njen doprinos u stambenom objektu ostavioca u iznosu od 52.167,00 KM, i da je u tom iznosu povećana vrijednost te imovine ostavioca, a ne njen opseg. Stoga, je prvostepeni sud pravilno primjenio materijalno pravo kada je prihvatio kao osnovan tužbeni zahtjev u dosuđujućem dijelu, s obzirom da vrijednost tog doprinosa tužiteljice (52.167,00 KM) naprema vrijednosti cijelog stambenog objekta ostavioca (249.917,00 KM) odgovara alikvotnom dijelu kojeg je tražila tužbenim zahtjevom (1/6).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 53 0 P 003122 15 Rev od 30.09.2015. godine).

Član 76. Zakona o nasljeđivanju

U INTERPRETACIJI NAVEDENE ZAKONSKE ODREDBE SUDSKA PRAKSA JE ZAUZELA STAV DA POJAM „IZUZETNE PRILIKE“ OBUHVATA SVE OKOLNOSTI OBJEKTIVNE I SUBJEKTIVNE PRIRODE ZBOG KOJIH TESTATOR NIJE BIO U MOGUĆNOSTI NAPRAVITI PISMENI TESTAMENT, A DA LI SU TAKVE PRILIKE POSTOJALE PROSUĐUJE SUD OD SLUČAJA DO SLUČAJA. PRI TOME, POSTOJANJE „IZUZETNIH PRILIKA“ TREBA PROSUĐIVATI PREMA TRENUTKU IZJAVE USMENOG TESTAMENTA, A NE PREMA VREMENU PRIJE ILI POSLIJE TOGA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 39 0 P 000535 14 Rev 2 od

30.10.2014. godine)

Član 67. Zakona o nasljeđivanju

ZA VALJANOST PISMENOG TESTAMENTA PRED SVJEDOCIMA ZAVJEŠTALAC MORA ISTOVREMENO POTPISATI IZJAVU PRED SVJEDOCIMA I DATI IZJAVU DA JE TA ISPRAVA NJEGOVOG TESTAMENT, KAO ŠTO OBA SVJEDOKA MORAJU BITI ISTOVREMENO PRISUTNA PRILIKOM POTPISIVANJA IZJAVE OD STRANE ZAVJEŠTAOCA. SVAKO ODSUPANJE OD OVOGA ČINI TESTAMENT NIŠTAVIM.

Član 120. Zakona o nasljeđivanju

Član 66. i član 103 Zakona o obligacionim odnosima

BEZ IZDRŽAVANJA ODNOSNO POTREBE IZDRŽAVANJA, NEMA NI PUNOVAŽNOG UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU OBZIROM DA ISTI MORA BITI ZAKLJUČEN U CILJU DOŽIVOTNOG IZDRŽAVANJA PRIMA OCA IZDRŽAVANJA, A NE RADI IZIGRAVANJA NASLJEDNIH PRAVA ZAKONSKIH NASLJEDNIKA.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 58 0 P 027196 12 Rev od 01.04.2013. godine)

Član 123. Zakona o nasljeđivanju

KAKO SE OBAVEZE UGOVORNIH STRANA KOD UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU SAGLEDAVAJU U ODNOSU NA TO KAKO SU ONE ODREĐENE SAMIM UGOVOROM I ZAKONOM, ZAKONSKI IZRAZ „NE IZVRŠAVA SVOJE OBAVEZE“, KAO OSNOV ZA RASKID, SE IMA TUMAČITI SAGLEDAVANJEM OBAVEZE U NJIHOVOJ SVEUKUPNOSTI, A NE U VIDU JEDNOG NJIHOVOG DIJELA PA MAKAR TO BIO I DIO KOJI SE ODNOSI NA OBEZBJEĐENJE ISHRANE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj: 43 0 P 024899 12 Rev od 26.09.2013. godine)

Član 13. Zakona o nasljeđivanju

AKTIVNA LEGITIMACIJA ZA TRAŽENJE PONIŠTENJA OPORUKE PRIPADA ONIM OSOBAMA KOJE U TOM IMAJU POZITIVAN ILI NEGATIVAN PRAVNI INTERES.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 39 0 P 000141 10

Rev od 26.01.2012. godine)

Član 37. stav 1. i Član 44. Zakona o nasljeđivanju

NASLJEDNOPRAVNI ZAHTJEV ZA REDUKCIJU POKLONA I NJEGOVO URAČUNAVANJE U NASLJEDNI DIO U PRAVILU SE OSTVARUJE U POSTUPKU ZA RASPRAVLJANJE ZAOSTAVŠTINE. MEĐUTIM, OSTVARIVANJE NAVEDENOG ZAHTJEVA SAMOSTALNOM TUŽBOM, VAN OSTAVINSKOG POSTUPKA, MOGUĆE JE I DOLAZI U OBZIR AKO POSTUPAK

ZA RASPRAVLJANJE ZAOSTAVŠTINE NIJE POKRENUT, A POSTOJI OPASNOST DA ĆE PRAVO NA OSTVARIVANJE ZAHTJEVA ZASTARJETI.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 70 0 P 000965 10

Rev od 08.12.2011. godine)

Član 65. Zakona o nasljeđivanju

ZAKON O NASLJEĐIVANJU NE PREDVIDA ZAJEDNIČKU OPORUKU, PA AKO SU DVA LICA SAČINILI TAKVU OPORUKU ISTA JE NIŠTAVA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 63 0 P 002255 11

Rev od 02.10.2012. godine)

Član 65. i Član 67. Zakona o nasljeđivanju

OKOLNOST DA JE ZAVJEŠTALAC EVENTUALNO RASPOREDIO IMOVINU KOJA NIJE NJEGOVO VLASNIŠTVO NE CINI TESTAMENT NIŠTAVIM.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 048557 11

Rev od 26.06.2012. godine)

Član 123. i Član 125. Zakona o nasljeđivanju

NASLJEDNICI PRIMAOCA IZDRŽAVANJA NISU AKTIVNO LEGITIMISANI DA U PARNICI ZAHTIJEVAJU RASKID UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU ZBOG NEISPUNJAVANJA UGOVORA OD STRANE DAVAOCA IZDRŽAVANJA, UKOLIKO TAKAV ZAHTJEV ZA SVOGA ŽIVOTA NIJE POSTAVIO SAM PRIMALAC IZDRŽAVANJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 040041 11 Rev od 05.04.2012. god)

Član 139. stav 1. Zakona o nasljeđivanju

IZJAVA O ODRICANJU OD NASLJEDA ILI O PRIMANJU NASLJEDA NE MOŽE SE OPOZVATI.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 22 0 P 004044 11

Rev od 02.07.2012. godine).

IZDVAJANJU DIJELA ZAOSTAVŠTINE U KORIST POTOMKA KOJI JE PRIVREĐIVAO SA OSTAVITELJEM IMA MJESTA SAMO U SLUČAJU KUMULATIVNOG ISPUNJENJA SLIJEDEĆIH ZAKONSKIH USLOVA: a) DA JE POTOMAK ŽIVIO U ZAJEDNICI SA OSTAVITELJEM; b) DA JE

SVOJIM RADOM I POMAGANJEM U PRIVREDIVANJU DOPRINOSIO TOJ ZAJEDNICI; c) DA JE TAJ RAD UTICAO ZA POVEĆANJE VRIJEDNOSTI OSTAVIOČEVE IMOVINE.

(Rješenje Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 41 0 P 000325 10

Rev od 10.05.2011. godine)

Član 120. i Član 123. stav 4. Zakona o nasljeđivanju

UGOVOR O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU MOŽE SE RASKINUTI I NA OSNOVU SPORAZUMA UGOVORNIH STRANA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 65 0 P 046941 10

Rev od 11.08.2011. godine)

Član 22. stav 3. Zakona o nasljeđivanju

PRESTANAK ZAJEDNICE ŽIVOTA U SPORAZUMU SA OSTAVIOCEM PRETPOSTAVLJA SPORAZUMNU ODLUKU JEDNOG I DRUGOG BRAČNOG DRUGA DA NJIHOVA ZAJEDNICA ŽIVOTA TRAJNO PRESTANE, O KOJOJ SE SUDI NA OSNOVU DOKAZANIH ČINJENICA PONAŠANJA KOJIM SE ISPOLJAVA I POTVRĐUJE TA SPORAZUMNA ODLUKA, KAO REZULTAT NJIHOVE IZRIČITE I SLOBODNE VOLJE. U SLUČAJU SUMNJE U POSTOJANJE TAKVOG SPORAZUMA MORA SE UZETI DA NIJE NASTAO GUBITAK PRAVA NASLJEĐIVANJA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 018861 09 Rev od

15.12.2009.godine)

KAO KRIVICA U SMISLU ČLANA 22. STAV 2. TAČKA 3. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU SMATRA SE PONAŠANJE BRAČNOG DRUGA KOJE JE NEDOPUŠTENOM S OBZIROM NA UZAJAMNA PRAVA I DUŽNOSTI BRAČNIH DRUGOVA, A BRAČNI DRUG JE PREMA SVIM OKOLNOSTIMA MOGAO I MORAO BITI SVJESTAN DA TO NEDOPUŠTENOM PONAŠANJE VODI TRAJNOM PRESTANKU ZAJEDNICE ŽIVOTA.

Član 45., član 46. i član 129. stav 1. Zakona o nasljeđivanju

OKOLNOST DA JE OSTAVITELJICA UGOVOROM O POKLONU CJELOKUPNU SVOJU IMOVINU POKLONILA TUŽENIM NE ZNAČI DA JE ONA NA TAJ NAČIN PREĆUTNO TUŽITELJA ISKLJUČILA IZ NASLJEDSTVA ILI DA JE TUŽITELJ LIŠEN SVOG NASLJEDNOG DIJELA ZBOG NEDOSTOJNOSTI ZA NASLJEĐIVANJE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 45 0 P 005209 09 Rev od 09.02.2010. godine)

Član 83. Zakona o nasljeđivanju

OSTAVILAC MOŽE TESTAMENTOM ODREDITI DA GA DRUGO LICE NASLIJEDI UMJESTO ODREĐENOG NASLJEDNIKA, AKO TESTAMENTARNI NASLJEDNIK UMRE PRIJE OSTAVIOCA, ODREKNE SE NASLJEĐA ILI POSTANE NEDOSTOJAN DA NASLIJEDI (TZV. OBIČNA SUPSTITUCIJA), ALI NIJE OVLAŠTEN DA ODREDI NASLJEDNIKA TESTAMENTARNOM NASLJEDNIKU (TZV. FIDEIKOMISARNA SUPSTITUCIJA).

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 58 0 P 900105 09 Rev od

11.05.2010.godine)

Član 142. Zakona o nasljeđivanju

O ZASTARI ZAHTJEVA ZA PREDAJU ZAOSTAVŠTINE SUD VODI RAČUNA SAMO POVODOM PRIGOVORA STRANKE.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 070-0-Rev-08-001304 od 23.02.2010. godine)

KAO KRIVICA U SMISLU ČLANA 22. STAV 2. TAČKA 3. ZAKONA O Nasljeđivanju SMATRA SE PONAŠANJE BRAČNOG DRUGA KOJE JE NEDOPUŠTENO S OBZIROM NA UZAJAMNA PRAVA I DUŽNOSTI BRAČNIH DRUGOVA, A BRAČNI DRUG JE PREMA SVIM OKOLNOSTIMA MOGAO I MORAO BITI SVJESTAN DA TO NEDOPUŠTENO PONAŠANJE VODI TRAJNOM PRESTANKU ZAJEDNICE ŽIVOTA.

09.02.2010. godine)

23.02.2010. godine)

Predmet nasljeđivanja

Član 31. u vezi sa članom 2. Zakona o nasljeđivanja

PREDMET NASLJEĐIVANJA JE OSTAVINA POD KOJOM SE PODRAZUMIJEVAJU STVARI I PRAVA UMRLOG, KOJA PRELAZE NA NJEGOVE NASLJEDNIKE (ČLAN 2. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU). PREDMET NASLJEĐIVANJA, DAKLE, MOGU BITI IMOVINSKA I NEIMOVINSKA PRAVA OSTAVIOCA KOJA IMAJU IMOVINSKU VRIJEDNOST (ČIJI SE EKVIVALENT MOŽE IZRAZITI U NOVCU). TO SU APSOLUTNA STVARNA PRAVA, KAO NPR. PRAVO VLASNIŠTVA, PRAVO ZALOGE, PRAVO SLUŽNOSTI, PRAVO GRAĐENJA I PRAVO KORIŠTENJA, KAO I RELATIVNA (OBLIGACIONA) PRAVA KAO ŠTO SU NPR. ZAJAM, NAKNADA ŠTETE, OSIGURANJE, AUTORSKA PRAVA I DRUGA OBLIGACIONA PRAVA. MEĐUTIM, PRAVO KORIŠTENJA STANA NE SPADA U NAVEDENA PRAVA, PA ISTO NE ULAZI U VRIJEDNOST ZAOSTAVŠTINE NA OSNOVU KOJE SE IZRAČUNAVA NUŽNI DIO.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 070-0-Rev-07-001183 od 04.11.2008. godine)

Nasljedno pravni zahtjev

STRANKA KOJA U OSTAVINSKOM POSTUPKU NIJE ZAHTIJEVALA IZDVAJANJE DIJELA OSTAVINE U SMISLU ČLANA 35. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU, PA JOJ SHODNO TOME NIJE NI PRIZNATO PRAVO DA TAKAV ZAHTJEV OSTVARUJE U PARNICI, NE MOŽE TAJ ZAHTJEV ISTICATI NAKON PRAVOSNAŽNOSTI RJEŠENJA O NASLJEĐIVANJU.

ODREDBA ČLANA 142. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU NE ODNOSI SE NA ZAHTJEV KOJIM ZAKONSKI NASLJEDNIK TRAŽI UTVRĐENJE NIŠTAVOSTI KUPOPRODAJNOG UGOVORA ZAKLJUČENOG IZMEĐU TREĆIH LICA, PA MAKAR JEDNO OD TIH TREĆIH LICA BIO I ZAKONSKI NASLJEDNIK ISTOG OSTAVIOCA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH, broj: 070-0-Rev-07-000898 od 15.07.2008. godine)

Član 123. stav 3. Zakona o nasljeđivanju

RASKID UGOVORA O DOŽIVOTNOM IZDRŽAVANJU ZBOG NEIZVRŠENJA OBAVEZA MOŽE TRAŽITI SAMO PRIMALAC IZDRŽAVANJA KAO UGOVORNA STRANA.

(Presuda Vrhovnog suda FBiH broj: Rev-241/01 od 19.11.2003. godine)

Član 210. Zakona o obligacionim odnosima

Član 133. Zakona o naslijeđivanju

KORIŠTENJE NEPODIJELJENE ZAOSTAVŠTINE OD STRANE SAMO NEKIH OD NASLJEDNIKA, NIJE BEZ PRAVNE OSNOVE, PA JE U ODNOSU NA NJIH ISKLJUČENA PRIMJENA INSTITUTA STJECANJA BEZ OSNOVA.

(Presuda Vrhovnog suda Federacije BiH, broj: Rev-329/01 od 23.12.2003.g.)

Član 22. Zakona o privatizaciji preduzeća

OPĆA POTRAŽIVANJA OSOBA KOJE SU UMRLE U VREMENU OD 23.3.1992. GODINE DO 6.12.1997. GODINE, KAO DANA STUPANJA NA SNAGU ZAKONA O PRIVATIZACIJI PREDUZEĆA, NE MOGU BITI PREDMET ZAOSTAVŠTINE U OSTAVINSKOM POSTUPKU.

(Zaključak građanskog odjela Vrhovnog suda Federacije BiH sa sjednice od 11.9.2003. god.)

Nužni nasljedni dio i smanjenje raspolaganja testamentom

Članovi 36. i 38. Zakona o nasljeđivanju

STVARI I PREDMETNI DOMAĆINSTVA KOJI SLUŽE ZA ZADOVOLJAVANJE SVAKODNEVNIH POTREBA, PREMA ODREDBI ČLANA 36. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU, PRIPADAJU NADŽIVJELOM BRAČNOM DRUGI I POTOMCIMA OSTAVIOČEVIM KOJI SU ŽIVJELI SA

**OSTAVIOCEM U ISTOM DOMAĆINSTVU, NE UZIMAJU SE U OBZIR PRILIKOM
IZRAČUNAVANJA NUŽNOG DIJELA NITI SE URAČUNVAJU NASLJEDNIKU U NIŽNI DIO.**

**U TESTAMENTU NAVEDENO PRAVO TUŽITELJICE DA STANUJE U SPORNOM STANU NE
MOŽE BITI RAZLOGOM DA JE TUŽITELJICA NAMIRENA U SVOME NASLJEDNOM DIJELU,
BUDUĆI DA TAJ STAN TUŽITELJICI PREDSTAVLJA NJEZIN DOM.**

Osporenom prvostepenom presudom odbijena je tužiteljica sa tužbenim zahtjevom kojim je tražila da se utvrdi da je stan u Vitezu identifikovan u izreci presude, zajednička imovina tužiteljice umrlog B.J., te da udio tužiteljice u toj imovini iznosi $\frac{1}{2}$ dijela. Takođe je istom presudom utvrđeno da je ostavitelj B.J. ostavljajući svoju cjelokupnu imovinu tuženima oporukom od 03.12.2001 godine povrijedio nužni nasljedni dio tužiteljice, pa se raspolaganje oporukom umanjuje za $\frac{1}{6}$ dijela na ime nužnog nasljednog dijela u korist tužiteljice. Odlučeno je da je tužiteljica dužna nadoknaditi troškove postupka u iznosu od 296,14 KM.

Na presudu tužiteljica i tuženi su blagovremeno uložili žalbe.

Nakon što je ispitao osporenu presudu u granicama navoda žalbe i po službenoj dužnosti, u smislu odredbe čl.221. ZPP-a, ovaj sud zaključio je slijedeće:

Žalbe nisu osnovane.

Prema utvrđenju prvostepenog suda umrli B.J. bio je upisan kao isključivi vlasnik spornog stana. Takođe, prema samoj izjavi tužiteljice, datoj na raspravi od 16.01.2004 godine, tužiteljica je otkupila jedan stana koji se nalazi u Visokom, a koji je ona dobila kao supruga svog prvog umrlog muža M., Prema odredbi čl.11. st. 1 i 4. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Sl. List FBiH“, br.27/97, 11/98, 22/99, 27/99), supru-nici mogu kupiti stan zajednički, a jedan od njih samo uz suglasnost drugog, dok se pomenuta suglasnost daje na samom ugovoru ili na posebnoj ispravi uz ovjereen potpis. Imajući u vidu da je tužiteljica kao nosilac stanarskog prava već otkupila jedan stan u Visokom, te da je zabranjeno istovremeno biti nosilac stanarskog prava na više od jednom stanu (čl.12. st.3. Zakona o stambenim odnosima), to pravilno zaključuje prvostepeni sud da je umrli B.J. bio isključivi vlasnik predmetnog stana koji je stekao kao nosilac stanarskog prava, te da, shodno tome tužiteljica ne može po osnovu bračne tečevine biti vlasnik $\frac{1}{2}$ dijela predmetnog stana.

Takođe su neosnovani žalbeni navodi tuženih u pogledu dosuđenog nužnog nasljednog dijela tužiteljici. Naime, prema utvrđenju ostavinskog suda zaostavštinu umrlog B.J. činio je predmetni stan i putnički automobil marke „honda“, proizveden 1985 godine. Neosovani su žalbeni navodi tuženih da zaostavštinu ostavitelja čine i stvari u stanu, budući da prema odredbi čl.36. Zakona o nasljeđivanju nadživjelom bračnom drugu pripadaju predmeti domaćinstva koji služe za zadovoljavanje njegovih svakodnevnih potreba i ove stvari se ne uzimaju u obzir pri izračunavanju nužnog dijela niti se uračunavaju nasljedniku u nužni dio. Takođe, u testamentu navedeno pravo tužiteljice da stanuje u predmetnom stanu ne može biti razlogom da je tužiteljica namirena u svom nasljednom dijelu kako to u žalbi tvrdi tuženi budući da predmetni stan tužiteljici predstavlja njezin dom. Imajući u vidu šta predstavlja zaostavštinu umrlog B .J., te uzimajući u obzir da je tužiteljica snosila troškove sahrane ostavitelja, a što je sud utvrdio na osnovu računa STR pogrebne usluge „Kamenorezac“ od 30.08.2002 godine u iznosu od 1.400,00 KM, to je pravilno prvostepeni sud, u smislu odredbe čl.38. Zakona o nasljeđivanju usvojio dio tužbenog zahtjeva tužiteljice kojim je smanjeno raspolaganje testamentom.

Takođe, neosnovani su žalbeni navodi tužiteljice u pogledu dosuđenih troškova postupka, a imajući u vidu uspjeh stranaka u sporu kako je to pravilno obrazložio prvostepeni sud.

Na osnovu iznesenog, a u smislu odredbe čl.226. ZPP-a, valjalo je žalbe odbiti i potvrditi prvostepenu presudu.

(Presuda Općinskog suda u Vitezu broj P:24/03 od 16.01.2004 g i

Presuda Kantonalnog suda Travnik, broj GŽ-709/04 od 22.09.2005).

Pismeni testament pred svjedocima – uvjeti pravovaljanosti

TESTAMENT KOJI JE DRUGI SASTAVIO, OPORUČITELJ KOJI ZNA ČITATI I PISATI MORA POTPISATI U PRISUTNOSTI DVA SVJEDOKA, JEDAN OD BITNIH UVJETA PRAVOVALJANOSTI TAKVOG TESTAMENTA JEST OPORUČITELJEV VLASTOTRUČNI POTPIS ISPOD TEKSTA TESTAMENTA. TESTAMENT NA KOJEM SE UMJESTO POTPISA NALAZI NEKI DRUGI ZNAK NEMA VRIJEDNOSTI PRAVOVALJANOG TESTAMENTA.

Prvostepeni sud je potpuno i pravilno utvrdio sve relevantne činjenice u ovoj pravnoj stvari, na koje je pravilno primijenio materijalno pravo, te donio ispravnu odluku kojom je poništio pismeni testament pred svjedocima testatora F.M., sačinjen dana 11.08.2000 godine.

Za svoju odluku prvostepeni sud je naveo jasne, potpune i razumljive razloge, koji kao takvi proizilaze iz provedenih dokaza ocijenjenih na način kako to regulira odredba čl.8. Zakona o parničnom postupku. Za svoj stav prvostepeni sud je dao jasno obrazloženje koje prihvata i ovaj sud.

Na osnovu izvedenih dokaza od strane parničnih stranaka prvostepeni sud ispravno zaključuje da je testator F.N., koja je znala da čita i piše, sačinila sporni testament dana 11.08.2000 godine, kojim svu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu poslije svoje smrti ostavlja svojim kćerkama H.H, R.I i P.H. i da sporni pismeni testament pred svjedocima nije pravno valjan iz razloga što nije sastavljen u zakonom propisanoj formi, jer nedostaju bitni elementi i to izričita izjava oporučiteljice pred svjedocima da je to njen testament, kao i vlastoručni potpis iste i da je isti sačinjen protivno odredbi o formi ovog testamenta koja je regulisana članom 67. Zakona o nasljeđivanju.

Bez osnova su navodi žalbe da je sporni testament punovažan i da isti ne sadrži razloge za poništenje testamenta.

Žaliteljice gube iz vida da su osnovne pretpostavke za punovažnost testamenta sposobnost određene osobe da valjano iskaže svoju posljednju volju, da testament treba da sadrži pravu volju takve osobe i da testament treba da je sastavljen u zakonom propisanoj formi.

U konkretnom slučaju radi se o pismenom testamentu pred svjedocima (Alografski testament), kojim je omogućeno izražavanje posljednje volje osobama koje nisu dovoljno pismene ili nemaju pouzdanja u sebe da bi sačinile svojeručni testament.

Uvjet punovažnosti je da je tekst testamenta svojeručno potpisan testator, što u ovom predmetu nije slučaj, nego je oporučiteljica stavila umjesto potpisa otisak prsta. Prilikom stavljanja potpisa testator treba da izjavi pred testamentarnim svjedocima da ono što je potpisao je njegov testament, što u ovom slučaju oporučiteljica nije učinila, a što je prvostepeni sud pravilno utvrdio na osnovu izvedenih dokaza. Ne traži se da svjedoci znaju sadržinu teksta testamenta, nego je prisutnost svjedoka potrebna da potvrde autentičnost testatora potpisa i da je testator pred njima izjavio da je tekst testamenta njegova volja. I jedno i drugo mora biti učinjeno istovremeno.

Pravno valjan je onaj testament koji je sastavljen u obliku utvrđenom zakonom i pod uvjetima predviđenim u zakonu (čl.67. Zakona o nasljeđivanju). Predmetni testament je drugi napisao, a oporučiteljica na testament stavila otisak prsta, čime je potvrdila da je to njen testament. Međutim, testament koji je drugi sastavio oporučitelj koji zna čitati i pisati mora potpisati u prisutnosti dva svjedoka. Jedan od bitnih uvjeta pravovaljanosti takvog testamenta jes

oporučiteljev vlastoručni potpis ispod teksta testamenta. Testament na kojem se umjesto potpisa nalazi neki drugi znak nema vrijednosti pravovaljanog testamenta.

Pri potpisivanju testamenta može druga osoba slobodnom i bolesnom oporučitelju pomagati, ali i uz tu pomoć oporučitelj, ipak, mora testament potpisati vlastoručno.

Kako je očito da sporni testament nije pravno valjan, to je prvostepeni sud ispravno postupio kada je isti poništio.

Iz najprije navedenih razloga drugostepeni sud je žalbu tuženih odbio kao neosnovanu i prvostepenu presudu potvrdio temeljem odredbe čl.226. Zakona o parničnom postupku.

(Kantonalni sud u Travniku, broj GŽ-965/04 od 11.11.2005 godine)

Povećanje nasljednog dijela bračnog druga

Član 23. Zakona o nasljeđivanju

ODREDBA ČLANA 23. ZAKONA O NASLJEĐIVANJU, KOJOM JE REGULISANO POVEĆANJE NASLJEDNOG DIJELA BRAČNOG DRUGA OSTAVIOCA, PRIMJENJUJE SE SAMO U SLUČAJU NASLJEĐIVANJA NA OSNOVU ZAKONA, JER BRAČNI DRUG OSTAVIOCA NIJE OVLAŠTEN DA TRAŽI POVEĆANJE NASLJEDNOG DIJELA PROTIV TESTAMENTARNOG NASLJEDNIKA.

Osporenim prvostepenom presudom utvrđeno je da je sudskim testamentom iza umrlog Ajanović Osmana povrijeđen nužni nasljedni dio tužiteljice A. F., te se, shodno tome, smanjuje raspolaganje pomenutim testamentom i određuje se nužni nasljedni dio tužiteljici u procentualnom srazmjeru prema Zakonu o nasljeđivanju.

Na ovu presudu žalbu je blagovremeno uložila tužena iz svih žalbenih razloga navedenih u čl. 208. stav 1. ZPP-a sa prijedlogom da ovaj sud žalbu uvaži i ukine osporenu presudu i predmet vrati na ponovni postupak. U žalbi navodi da je vrijednost nasljeđene imovine bitna činjenica koja se morala provjeriti jer od toga zavisi odluka o uvećanju nasljednog dijela tužene u smislu odredbe čl. 23. Zakona o nasljeđivanju. Navodi da je sud trebao provesti sve predložene dokaze a tužena je mogla predočiti i druge relevantne dokaze u vezi sa povećanjem nasljednog dijela tužene, te je sud ovakvim postupanjem počinio povredu pravila postupka.

Također u žalbi navodi da prvostepeni sud nije izveo dokaze koje je tužena predložila u svome podnesku a da se ranije saslušanje parničnih stranaka odnosilo na okolnost dokazivanja tužbenih navoda tužiteljice. Ističe da tužena živi u veoma teškoj materijalnoj situaciji jer živi u trošnoj bosanskoj kući a zemlju ne može obrađivati budući da se ista nalazi u drugom selu udaljenom 4 km od njene kuće.

Odgovor na žalbu nije podnesen.

Nakon što je ispitao osporenu presudu u granicama navoda iz žalbe i po službenoj dužnosti, u smislu odredbe čl. 221. ZPP-a, ovaj sud zaključio je slijedeće:

Žalba nije osnovana.

Neosnovani su žalbeni navodi tužene da je prvostepeni sud trebao cijeniti njenu materijalnu situaciju, kao i vrijednost ukupne imovine, te odlučiti da joj pripada cijela zaostavština u smislu odredbe čl. 23. Zakona o nasljeđivanju. Naime, odredba čl. 23. Zakona o nasljeđivanju kojom je regulisano povećanje nasljednog dijela bračnog druga primjenjuje se samo u slučaju nasljeđivanja na osnovu zakona, tj. kada je bračni drug pozvan na nasljeđe sa nasljednicima prvog i drugog nasljednog reda a ne primjenjuje se u slučaju nasljeđivanja na osnovu testamenta. U konkretnom slučaju tužena je testamentarni nasljednik iza ostavitelja i testamentom je njoj ostavljena

cjelokupna zaostavština iza ostavitelja, te ona u ovakvoj situaciji ne može tražiti povećanje nasljednog dijela na osnovu čl. 23. Zakona o nasljeđivanju. Dakle, u konkretnom slučaju nije bilo ni potrebe da prvostepeni sud utvrđuje da li su ispunjeni uslovi čl. 23. stav 2. Zakona o nasljeđivanju. Također, prvostepeni sud je pravilno utvrdio da je tužiteljica zakonski nasljednik iza ostavitelja, te da je testamentom od 20.09.1995. godine povrijeđen njezin nužni nasljedni dio, pa je pravilnom primjenom odredbe čl. 29. Zakona o nasljeđivanju usvojio tužbeni zahtjev tužiteljice.

Na osnovu iznesenog, a u smisu odredbe čl. 226. Zakona o parničnom postupku, valjalo je žalbu tužene odbiti i potvrditi prvostepenu presudu.

(Presuda Kantonalnog suda u Novom Travniku, broj: GŽ-278/05. od 23.03.2006. g).

Nužni nasljedni dio

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Prnjavoru broj 78 0 P 000669 06 P od 16.12.2010. godine utvrđeno je da je sudskim testamentom od 25.10.2002. godine povrijeđen nužni nasljedni dio tužitelja, pa je tužena kao testamentarni nasljednik dužna da trpi smanjenje testamentarnog nasljeđivanja do visine tužiteljevog nužnog dijela, te da tužitelju naknadi troškove spora u iznosu od 2.865,00 KM.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjoj Luci broj 78 0 P 000669 11 GŽ od 11.11.2011. godine žalba tužene je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Tužena revizijom pobija drugostepenu presudu zbog pogrešne primjene materijalnog prava s prijedlogom da se obje nižestepene presude ukinu odnosno preinače tako što bi se tužbeni zahtjev odbio.

Odgovor na reviziju nije podnesen. Revizija nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je tužbeni zahtjev da se utvrdi da je testamentom pok. Lj.R. povrijeđen nužni nasljedni dio tužitelja kao zakonskog nasljednika testatora.

Odlučujući o osnovanosti tužbenog zahtjeva nižestepeni sudovi su utvrdili slijedeće činjenično stanje: 1. da je tužena majka tužitelja; 2. da je otac tužitelja Lj.R. dana 25.10.2002. godine sačinio sudski testament kojim je cjelokupnu imovinu ostavio svojoj supruzi tj. tuženoj; 3. da tužitelj nije bio u prisnim i srdačnim odnosima sa roditeljima, a naročito sa tuženom, što je posljedica činjenice da je u ranom djetinjstvu bio lišen roditeljske ljubavi i pažnje; 4. da je tužiteljev mlađi brat R.poginuo 24.8.2001. godine i da su od tada pogoršani odnosi između tužitelja i njegovih roditelja; 5. da se tužitelj u januaru 2005. godine oženio djevojkom poginulog brata, sa čime su se njegovi roditelji saglasili; 6. da tužitelj ima vlastito preduzeće i da je situiran; 7. da su i roditelji tužitelja bili situirani pa da tužitelj nije imao obavezu da ih izdržava; 8. da je otac tužitelja dana 21.02.2005. godine sačinio pismo u kojem je tužitelja isključio iz naslijeđa, a koje pismo nikada nije poslato tužitelju; 9. da je otac tužitelja umro u februaru 2006. godine.

Polazeći od ovih utvrđenja nižestepeni sudovi su, pozivom na odredbe članova 10., 28. st. 1., 29., 45., 46., 66., 68. i 129. Zakona o nasljeđivanju ("Službeni list SRBiH" broj 7/80 i 15/80, dalje: ZN), usvojili tužbeni zahtjev jer su zaključili da se u konkretnom slučaju nisu ostvarili uslovi za isključenje tužitelja iz naslijeđa odnosno da nema osnova za isključenje tužitelja iz naslijeđa.

Tužena neosnovano osporava činjenične i pravne zaključke nižestepenih sudova.

Po ocjeni ovog revizijskog suda, nižestepeni sudovi su pravilno sudili kada su utvrdili da tužitelj ima pravo na nužni dio naslijeđa iza svog oca, jer se isti nije teže ogriješio prema ocu odnosno nije teže povrijedio zakonske i moralne obaveze prema ocu, slijedom čega se ne može isključiti iz naslijeđa.

Norme nužnog nasljednog prava su imperativnog karaktera i uvedene su radi ograničavanja potpune slobode i samovolje raspolaganja ostavinom. Krug nužnih nasljednika je ograničen samo na najbliže srodnike ostavitelja.

Tužitelj je sin ostavitelja Lj.R., pa je njegov nužni nasljednik (član 28. st. 1. ZN) i kao takav može tražiti nužni dio (član 29. st. 2. ZN).

Isključenje iz nasljedstva nasljednika koji ima pravo na nužni dio mora se učiniti u testamentu. U konkretnom slučaju je ostavitelj u pismu, sačinjenom par godina nakon testamenta, dao izjavu o isključenju tužitelja iz njegovog naslijeđa. Ovu pismenu izjavu su nižestepeni sudovi pravilno tretirali kao valjanu jer je sačinjena u propisanoj zakonskoj formi potrebnoj za valjanost testamenta (svojeručnog).

Pravni institut isključenja iz nasljedstva se razlikuje od instituta nedostojnosti za nasljeđivanje (član 129. ZN). Nužni nasljednik nema pravo na nužni dio ako je opravdano isključen iz naslijeđa (član 45. ZN).

Ostavitelj Lj.R. je testamentom tuženoj ostavio svu svoju imovinu, a tužitelja, svog zakonskog nasljednika koji inače ima pravo na nužni dio, je izostavio u tom raspolaganju imovinom. Tužitelj kao nužni nasljednik traži smanjenje raspolaganja testamentom zbog povrede nužnog dijela.

Tužena u reviziji ponavlja navode date tokom postupka da je tužitelj nedostojan za nasljeđivanje jer se teže ogriješio o moralne obaveze prema ostavitelju.

Nižestepeni sudovi su pravilno konstatovali da je u pismu napisanom u februaru 2005. godine, nakon što se tužitelj oženio sa djevočkom poginulog brata, ostavitelj neosnovano isključio tužitelja iz nasljedstva, tim prije što on nije u ranije sačinjenom testamentu izrazio volju da tužitelja isključi iz naslijeđa niti je odredio da je on nedostojan za nasljeđivanje.

Razlog nedostojnosti za nasljeđivanje kao i razlog za isključenje iz nasljedstva mora biti pouzdano utvrđen. U konkretnom slučaju nižestepeni sudovi su pravilno zaključili da se činjenica što odnos tužitelja prema roditeljima nije bio prisan i srdačan već uzdržan i hladan (naročito prema majci tj. tuženoj) ne može tretirati kao teže kršenje moralnih obaveza prema ocu kao ostavitelju. Pri tome su sudovi pravilno uočili da je odnos tužitelja prema roditeljima bio uslovljen i njegovim uspomenama iz djetinjstva, kada je bio lišen roditeljske ljubavi i pažnje (jedan dio djetinjstva je čak proveo u prihvatilištu za djecu), što roditeljima nikada nije oprostio.

Nisu osnovani revizioni prigovori tužene da su postupci tužitelja (htio se vjenčati na groblju gdje je sahranjen njegov mlađi brat i to na godišnjicu bratove smrti, htio je uzeti ženino prezime, nije posjetio oca koji je bio na samrti) takve prirode da ga diskvalifikuju kao nasljednika. Naime, tužitelj nikad nije učinio ono što je govorio (svadbu nije organizovao na groblju, nikad nije promijenio prezime, nije izbrisao svoje ime sa bratovog nadgrobnog spomenika). Ostavitelj je imao primjedbe na njegovo ponašanje, koje je ponekad bilo i drsko. Tužitelj sa roditeljima nikad nije uspostavio odnos međusobnog poštovanja i tolerancije, ali je sa pok. bratom imao takav odnos. Tužitelj je od rane mladosti živio samostalno, bez ikakve pomoći i podrške roditelja, a i prije bratovljeve pogibije je rijetko posjećivao roditelje. Međutim, sve ove okolnosti ne opravdavaju isključenje tužitelja iz naslijeđa u smislu člana 45. st. 1. tačka 1. ZN.

Zbog svega iznijetog valjalo je na osnovu člana 248. Zakona o parničnom postupku („Sl. glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07 i 49/09) riješiti kao u izreci.

(Presuda Vrhovnog suda Republike Srpske 78 0 P 000669 12 Rev od 21.03.2013.g.)

